

Stf justitieombudsmannen
Lars Lindström

Datum 2021-12-07
Dnr R 134-2021

1 (3)

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
Avdelningen för näringsliv
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen (SOU 2021:60)

(N2021/02580)

Inledning

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över det rubricerade betänkandet. Jag inskränker mitt yttrande till utformningen av förslagen till lagar om ändring i miljöbalken och plan- och bygglagen. Jag avstår från att yttra mig över övriga delar av betänkandet.

Miljöbalken

Miljöbalksförslaget är konstruerat som ett undantag från förbudet att utföra åtgärder, bl.a. uppföra byggnader, på strandskyddat område. De byggnader som ska träffas av förslaget beskrivs som ”små” byggnader. Vad som avses därmed framgår inte av lagförslaget. På s. 159 ges dock en förklaring. Avsikten är att s.k. Friggebodar och Attefallshus (9 kap. 4 § 3 och 4 a § plan- och bygglagen) ska omfattas av förslaget. Det är dock knappast tillräckligt att skriva det i betänkandet utan det bör framgå av författningstext vad som avses med små byggnader. Även de resonemang om storleken på en ny byggnad som förs på s. 157 bör återspeglas i författningstext.

Enligt gällande rätt (7 kap. 18 c § 1 miljöbalken) går det att få dispens från strandskyddet om det område som avses redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att dispensen saknar betydelse för strandskyddets syften. Utredarens förslag avser också områden som redan tagits i anspråk. Förslaget innebär ett avsteg från nuvarande modell med dispens och frågan diskuteras på s. 169 – 172 i betänkandet. Oavsett vilken modell som är bäst så innebär förslaget att lagen kommer att innehålla två av varandra oberoende vägar att nå samma resultat, att få uppföra byggnader m.m. inom strandskyddat område. Det är inte tillfredsställande.

Lagförslaget innebär undantag från förbuden avseende strandskyddat område för ändringar i och uppförande av vissa byggnader och anläggningar, dock bara om

ändringarna inte har uppenbar negativ betydelse för strandskyddets syfte. Rimligen bör även den situationen att *uppförandet* inte har negativ betydelse regleras. Det förtjänar att påpekas att strandskyddet har två syften, se 7 kap. 13 § miljöbalken.

Vad som menas med uppenbar negativ betydelse för strandskyddets syften redovisas på s. 159. Sådan påverkan på strandskyddets syften ska sålunda anses uppstå endast om ändringen innebär att den aktuella hemfridszonen utsträcks påtagligt, om ändringen innebär att befintlig fri passage mellan byggnaden (?) inskränks påtagligt eller om ändringen innebär uppenbart miljöskadande effekter, t.ex. utsläpp av giftiga substanser etc. En så koncentrerad beskrivning av skälen mot undantag från förbudet skulle med fördel kunna ingå i lagtexten i stället för att enbart framgå av motiven.

Plan- och bygglagen

Utredaren föreslår en ny bestämmelse i plan- och bygglagen som gör det svårare för myndigheterna att avslå en ansökan om bygglov som avser ett strandnära område. Som skäl åberopar utredaren att det finns en betydande risk att hänsynstaganden till strandskyddets syften i enskilda fall skulle kunna påverka myndigheternas ställningstaganden då de gör prövningar av ärenden i förhållande till plan- och bygglagens bestämmelser. Om så vore fallet skulle det enligt utredaren innebära att de förenklingar av miljöbalken som utredaren föreslagit skulle kunna bli verkningslösa på grund av en eventuellt hårdare tillämpning av plan- och bygglagens krav på bygglov (s. 168).

Jag anser att det är olämpligt att utredaren, utan att redovisa något underlag, antyder att det finns risk för att förtroendevalda och tjänstemän som handhar bygglovsfrågor skulle låta sig påverkas av ovidkommande faktorer i sin myndighetsutövning.

Om lagstiftaren vill påverka bygglovsprövningen för vissa byggnadsverk bör det ske genom ändringar i de bestämmelser som reglerar de olika kraven på byggnadsverk. Att generellt föreskriva att det krävs särskilda skäl för avslag när det gäller vissa byggnadsverk stämmer inte med övriga bestämmelser i plan- och bygglagen. Dessutom är det svårt att se att det kan finnas skäl att ha lägre krav på en byggnad bara för att den ligger vid stranden.

Den föreslagna nya bestämmelsen reglerar bygglovsprövningen för de Friggebodar och Attefallshus som avses med förslaget till ny bestämmelse i miljöbalken. Den föreslås bli placerad i 9 kap. plan- och bygglagen, under rubriken Undantag för ekonomibyggnader m.m. Under den rubriken återfinns nu ett antal bestämmelser om byggnader som inte kräver bygglov. Den föreslagna nya bestämmelsen handlar om något annat och bör placeras på annat håll i lagen.

Läsningen av texten efter kommantecknet i den föreslagna bestämmelsen skulle underlättas om de båda "inte" utgick.

Orden ”den ändrade” kan också med fördel utgå.

Enligt förslaget krävs det särskilda skäl för att bygglov inte ska medges. Särskilda skäl föreslås föreligga om den ändrade utformningen av byggnaden har uppenbar negativ betydelse i förhållande till de syften som framgår i plan- och bygglagen. Enligt 1 kap. 1 § plan- och bygglagen syftar lagen till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Utredningen har inte lyckats förklara hur en bristfälligt utformad Friggebod kan äventyra dessa syften. Utan en sådan förklaring är det svårt att förstå innebörden av den föreslagna regleringen av bygglovsprövningen i strandnära lägen.

Avslutande synpunkt

De båda lagförslag som jag har granskat uppfyller inte elementära krav på hur lagtext bör utformas. Det är uteslutet att de kan ligga till grund för lagstiftning. Enligt min uppfattning är det dessutom tveksamt om de borde ha skickats ut till inemot 200 remissinstanser av vilka flera är skyldiga att svara på remissen. Den tid dessa instanser lägger ned på att försöka förstå förslagen kan användas på ett bättre sätt.